

KÚRIA

Bfv.I.770/2017/6. szám

A Kúria Budapesten, a 2017. év október hó 31. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az önbíráskodás büntette és más bűncselekmény miatt folyamatban volt büntetőügyben az **I. rendű terhelt** védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Nagykőrösi Járásbíróság 1.B.78/2010/198. számú ítéletét, illetőleg a Budapest Környéki Törvényszék 3.Bf.167/2016/13. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítványozó, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Nagykőrösi Járásbíróság a 2015. október 16. napján kihirdetett 1.B.78/2010/198. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett önbíráskodás büntetében [1978. évi IV. törvény 273. § (1) bekezdés], 2 rendbeli felbujtóként elkövetett csalás büntetében [1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont], társtettesként, folytatólagosan elkövetett csalás büntetében [1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont], közvetett tettesként elkövetett csalás büntetében [1978. évi IV. törvény 318. § (1) bekezdés, (5) bekezdés a) pont] és magánokirat-hamisítás vétségében (1978. évi IV. törvény 276. §), ezért őt halmazati büntetésül két év hat hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és három év közügyektől eltiltásra ítélte, valamint vele szemben 220.790 forint erejéig vagyonelkobzást rendelt el. Elrendelte továbbá a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság B.XX.523/2006/2. számú ítéletével kiszabott tíz hónap börtön végrehajtását.

A kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Budapest Környéki Törvényszék a 2016. november 18. napján meghozott 3.Bf.167/2016/13. számú ítéletével az I. rendű terhelt vonatkozásában az első fokú

határozatot megváltoztatta, a terhelt önbíráskodás büntetteként értékelt cselekményét társtettesként elkövetett zsarolás büntette kísérletének [1978. évi IV. törvény 323. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] minősítette, pontosította az előzetes fogvatartás beszámítására és a felfüggesztett szabadságvesztést kiszabó bíróság határozatának számát, egyebekben az első fokú ítéletet helybenhagyta.

A jogerős határozatok ellen az I. rendű terhelt védője terjesztett elő a Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontjára hivatkozva, felülvizsgálati indítványt.

Indokai szerint egyrészt nem az elkövetéskori, hanem az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvényt kellett volna alkalmazni, mivel a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének változására figyelemmel ez a törvény kedvezőbb védencére, másrészt az értékhatárok változására figyelemmel a terhelt cselekményei az elbíráláskor hatályos Btk. szerint enyhébben minősülnek.

Álláspontja szerint a Budapest Környéki Törvényszék tévesen minősítette a tényállás 4. pontjában írt cselekményt zsarolás büntette kísérletének, az első fokon eljáró bíróság minősítése a helytálló.

Emellett - véleménye szerint - az eljáró bíróságok nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek sem. A tanúvallomások leírása hiányzik, csupán egyoldalúan, azok lettek felsorolva, amelyek a vádat alátámasztják, a terheltek vallomásait az első fokú ítélet több helyen nem tartalmazza, nem állapítható meg, hogy a járásbíró mi alapján mérlegelt. Nem adta indokát az elsőfokú bíróság annak sem, hogy miért a tanúk nyomozati vallomását fogadta el, és az ítélet ezeket a vallomásokat sem tartalmazza.

Ezen kívül álláspontja szerint hiányzik az ítéletből az is, hogy védelem milyen magatartással valósította meg a bűncselekmények törvényi tényállásait.

Végezetül megítélése szerint az eljáró bíróságok törvénysértően rendelték el a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság B.XX.523/2006/2. számú ítéletével kiszabott tíz hónap börtön végrehajtását, mert annak végrehajthatósága a másodfokú elbírálás időpontjára elévült.

A kifejtettek alapján elsődlegesen indítványozta, hogy a Kúria a Budapest Környéki Törvényszék ítéletét változtassa meg, hozzon a törvénynek megfelelő határozatot, állapítsa meg a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság B.XX.523/2006/2. számú ítéletével kiszabott tíz hónap börtön végrehajthatóságának elévülését, másodlagosan pedig a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését és

a törvényszék megismételt eljárásra utasítását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség a BF.836/2016/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta.

Kifejtette, hogy a felülvizsgálati indítvány annyiban helytálló, hogy az eljáró bíróságok a Btk. 2. §-ában írt, a törvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezéseket megsértették, mivel a két évtől nyolc évig terjedő büntetési tételkerettel fenyegetett zsarolás büntette mellett az I. rendű terhelt terhére megállapított csalási cselekmények az értékhatárok változása miatt a 2012. évi C. törvény alapján enyhébben minősülnek. Ez azonban - a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint - a kiszabott halmazati büntetés mértékére nem volt hatással. A Kúria 4/2013. (X. 14.) BK véleménye alapján azonban az enyhébb elbírálás körébe tartozik az a körülmény is, hogy az új Btk. a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját kedvezőbben határozza meg.

Ugyanakkor - fejtette ki - a Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja szerint a felülvizsgálatot csak az alapozza meg, ha az anyagi jogi törvénysértés törvénysértő büntetés kiszabását eredményezte, ez azonban jelen esetben nem állapítható meg, a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos téves rendelkezés pedig szintén nem alapozza meg az eredményes felülvizsgálatot.

A Legfőbb Ügyészség véleménye szerint a tényállás 4. pontjában írt cselekményét törvényesen minősítette zsarolás büntettének az első fokon megállapított önbíráskodás büntette helyett, ezért az ezt kifogásoló védelmi felülvizsgálati indítvány nem alapos.

Álláspontja szerint nem alapos az arra való hivatkozás sem, hogy az eljáró bíróságok által megállapított tényállás nem tartalmazza az I. rendű terhelt terhére rótt elkövetési magatartásokat, mert valamennyi tényállási pont esetében rögzítette az elsőfokú bíróság az anyagi jogi minősítés törvényességének ellenőrzéséhez szükséges cselekvőseket.

Alaptalannak tartotta a Legfőbb Ügyészség az indokolási kötelezettség elmulasztására való hivatkozást is, álláspontja szerint a bűnösség megállapítása, a cselekmény jogi minősítése és a büntetés kiszabása tekintetében az eljáró bíróságok a szükséges mértékben eleget tettek indokolási kötelezettségüknek, a bizonyítékok értékelése és annak helyessége pedig kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértés körén.

Végül rámutatott, hogy a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság B.XX.523/2006/2. számú ítéletével kiszabott tíz hónap börtön végrehajtásának esetleges törvénysértő elrendelése kívül esik a felülvizsgálati eljárás körén, mivel annak vizsgálatára

különleges eljárás tárgya lehet.

Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályukban tartsa fenn.

-.-.-

A felülvizsgálati indítvány elbírálására a Kúria a Be. 424. § (1) bekezdése alapján tanácsulést tűzött ki, melyen a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítvánnyal érintett terhelt tekintetében a felülvizsgálati indítványban írt okok alapján bírálta felül; emellett vizsgálta a Be. 423. § (5) bekezdésében meghatározott esetleges eljárási szabálysértéseket is, illet azonban nem észlelt.

A felülvizsgálati indítvány a korábbi felfüggesztett szabadságvesztés elrendelésével kapcsolatos kifogás tekintetében a törvényben kizárt, az ezt meghaladó részében pedig alaptalan.

A Be. 416. § (4) bekezdés c) pontja szerint nincs helye felülvizsgálatnak, ha az állított törvénytörés különleges eljárás (XXIX. Fejezet I-II. Cím) lefolytatásával orvosolható. A XXIX. Fejezet II. Címébe tartozó 572. § (6) bekezdése szerint a bíróság utólag határoz a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtása hatályon kívül helyezéséről, ha azt törvénytörően rendelte el. Ezért abban a kérdésben, hogy a Budapesti XX., XXI. és XXIII. Kerületi Bíróság B.XX.523/2006/2. számú ítéletével kiszabott tíz hónap börtön végrehajtásának elrendelése törvényes volt-e, a felülvizsgálati eljárás a törvényben kizárt.

A felülvizsgálati indítvány további kifogásaival kapcsolatban a Kúria osztotta a Legfőbb Ügyészség álláspontját.

Az első fokon eljáró Nagykörösi Járásbíróság azért alkalmazta az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvény szerinti büntető törvényt, mert a tényállás 4. pontjában írt cselekményt az e törvény 273. § (1) bekezdésében meghatározott önbíráskodás büntette alapesetként értékelte, azonban - tévesen - akként érvelt, hogy az elbíráláskor hatályban lévő új büntető törvény ezt a cselekményt a 368. §-ában az önbíráskodás büntette minősített eseteként két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni, szemben az elkövetéskori törvénnyel, amelyben a büntetési tétel egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés (első fokú ítélet 16. oldal harmadik bekezdés).

Az elsőfokú bíróság azonban tévedett, mivel az önbíráskodás büntettének alap- és minősített esetei mindkét törvényben szó szerint megegyeznek, és azokat mindkét törvény egyaránt egy évtől

öt évig, illetve két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni. Ehhez képest nem értelmezhető az elsőfokú bíróság azon álláspontja, mely szerint a tényállás 4. pontjában írt cselekményét az I. rendű terheltnek az új törvény súlyosabban rendeli büntetni.

Más kérdés azonban, hogy e cselekmény helyesen nem önbíráskodás, hanem zsarolás büntette, amelynek büntetési tételkerete (két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés) szintén megegyezik a két törvényben.

Ezzel kapcsolatban a Kúria rámutat:

Az 1978. évi IV. törvény 273. § (1) bekezdése szerint az önbíráskodást az követi el, aki abból a célból, hogy jogos vagy jogosnak vélt vagyoni igénynek érvényt szerezzen, mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, büntetést követ el, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A tényállás 4. pontja szerint az I. rendű terhelt az V. rendű terhelttel együtt a sértettet gépkocsival a ... postára vitték abból a célból, hogy a korábban a sértettnek adott 40.000 forint kölcsön helyett 80.000 forintot visszafizettesenek vele. Útközben az I. rendű terhelt azzal fenyegette meg a sértettet, hogy ha GYES-t és a családi pótlékot, amelyből az általuk kért összeget a sértettnek vissza kellett volna fizetnie, a sértett már felvette, akkor kinyírják. Miután a postán kiderült, hogy a sértett a GYES-t és a családi pótlékot már felvette, az I. rendű terhelt a sértettet arra kényszerítette, hogy a postai alkalmazott részére a sértett olyan tartalmú meghatalmazást adjon, mely szerint a postai úton érkezett küldeményei felvételére az I. rendű terheltet hatalmazza meg. Ezt követően a sértettel az I. rendű és az V. rendű terhelt közölte, hogy már 160.000 forintot kell fizetnie, amely összeget, ha estig nem fizeti meg, rágyújtják a tanyáját.

A Budapest Környéki Törvényszék ítélete 6. oldalán helyesen fejtette ki, hogy jelen esetben nem a jogosnak vélt vagyoni igény érvényesítéséről volt szó, a terheltek szándéka egyértelműen jogtalan haszonszerzésre terjedt ki, amely az 1978. évi IV. törvény 323. § (1) bekezdése szerinti társtettesként elkövetett zsarolás büntetettének kísérlete, mivel a terheltek jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerítettek, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön. A kár bekövetkezése azért maradt el, mert a sértett rendőri segítséget kért.

A bírói gyakorlat pedig következetes abban, hogy az uzorakamatra vonatkozó követelés nem jogosnak vélt, hanem jogtalan haszonszerzést célzó követelés, mivel az elkövető más szorult

helyzetét kihasználva százszázalékos kamatra folyósított kölcsön és a kikötött kamat visszafizetése érdekében a kölcsön felvevőjével vagy mással szemben erőszakot vagy fenyegetést alkalmaz, nem önbíráskodást, hanem zsarolás kísérletét követi el (BH 2014.297.). Az adott esetben megvalósult az élet vagy testi épség elleni, avagy más hasonlóan súlyos fenyegetés is, így a cselekményt törvényesen minősítette a másodfokú bíróság a zsarolás minősített eseteként.

Ami az I. rendű terhelt csalási cselekményeit illeti:

A tényállás 1. és 3. pontjában megvalósított 4.000.000 forint, illetve 2.400.000 forint kárt, illetve 4.000.000 forint kárt okozó csalás az 1978. évi IV. törvény 318. § (5) bekezdésének a) pontja szerint minősült, büntetési tételkerete egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, míg a Btk. 459. § (6) bekezdésében foglalt értékhatár-rendelkezők szerint e cselekmények a 373. § (3) bekezdés a) pontja alapján három évig terjedő szabadságvesztés, míg a tényállás 2. pontjában írt 220.790 forint kárt okozó csalás az 1978. évi IV. törvény 318. § (4) bekezdésének a) pontja szerint minősült, büntetési tételkerete három évig terjedő szabadságvesztés, míg a módosult értékhatárookra figyelemmel a Btk. szerint a büntetési tételkeret a csalás vétségi alakzata szerinti két évig terjedő szabadságvesztés. A magánokirat-hamisítás vétsége, illetve az új törvény szerinti hamis magánokirat felhasználásának vétsége büntetési tételkerete megegyezik.

Megállapítható tehát, hogy 2015. október 16. napján, az első fokú ítélet kihirdetésekor - ha a Nagykovácsi Járásbíróságnak a tényállás 4. pontjában írt cselekményre vonatkozó minősítése helyes lett volna -, nem az 1978. évi IV. törvényt, hanem a 2012. évi C. törvényt kellett volna alkalmaznia, mert a csalási cselekmények az új törvény szerint enyhébben lettek volna elbírálhatók, és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja is az új törvény szerint kedvezőbb [a Kúria Büntető Kollégiumának 4/2013. (X. 14.) BK véleménye].

A másodfokú bíróság azonban a tényállás 4. pontjában írt terhelti cselekményt - törvényesen - súlyosabban minősítette, társtettesként elkövetett zsarolás büntetteként. E bűncselekmény büntetési tétele mindkét büntető törvényben egyezik, ezért önmagában az átminősítés nem érintette az alkalmazandó jog kérdését. Szemben azonban a másodfokon eljáró bíróságnak álláspontjával, az elbíráláskor hatályos büntető törvényben a büntetés kiszabása körében meglévő középértékes rendelkezés, minthogy annak alkalmazása nem kötelező, csupán orientáló jellegű, nem tekinthető olyan szabálynak, amely miatt az új törvény alkalmazása összességében súlyosabb elbírárást eredményezne.

Ezért valóban tévedtek az eljáró bíróságok, amikor az I. rendű terhelt tekintetében nem az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvény szerinti Büntető Törvénykönyvet alkalmazták. Ez az anyagi jogi törvénysértés azonban az alábbiak szerint nem eredményezett törvénysértő büntetést:

Mind az 1978. évi IV. törvény 323. § (2) bekezdése szerinti zsarolás büntette, mind a 2012. évi C. törvény 367. § (2) bekezdése szerinti zsarolás büntette két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A tényállás 1. és 3. pontjában írt csalás büntette az elkövetéskor az 1978. évi IV. törvény 318. § (5) bekezdésének a) pontja szerint minősült, büntetési tételkerete egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, míg az elbírálás idejére hatályba lépett Btk. szerint e cselekmények a 373. § (3) bekezdés a) pontja alapján három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. Mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos törvény akként rendelkezik, hogy halmazati büntetés esetén a büntetést a halmazatban lévő bűncselekmények büntetési tételei közül a legsúlyosabb alapul vételével kell kiszabni. Ez tehát az elbíráláskor hatályos Btk. szerint két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.

Az I. rendű terhelttel szemben az eljáró bíróságok két év hat hónap börtönt szabtak ki, amely a legsúlyosabb bűncselekmény büntetési tételén belül maradt, így a büntetés mértéke törvényes. Megjegyzi a Kúria, hogy a terhelttel szemben összességében egy nap híján tizenegy év szabadságvesztést lehetett volna halmazati büntetésül kiszabni, amelyre figyelemmel a két év hat hónap kifejezetten enyhe büntetésnek számít.

A Be. 416. § (1) bekezdés b) pontja szerint akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak. A törvény önmagában a büntetés mértékét illetően nem teszi lehetővé a felülvizsgálatot. Ugyancsak nem képezheti felülvizsgálat tárgyát a törvénysértő minősítés hiányában, azaz önmagában a törvényes keretek között kiszabott büntetés mértéke sem.

Az pedig szintén nem eredményez törvénysértő büntetést, és így nem felülvizsgálati ok, ha az alapügyben eljáró bíróság nem, vagy nem a törvénynek megfelelően állapította meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározása ugyanis nem a büntetés kiszabásának része; a büntetés kiszabása alatt a büntetés nemére és mértékére vonatkozó ítéleti rendelkezést kell érteni (BH 2017.283.).

Nem osztotta a Kúria a védelmi felülvizsgálati indítványának az

indokolási kötelezettség elmulasztását állító részét sem.

A Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontja szerint az indokolási kötelezettség - felülvizsgálati indítványban hivatkozott - megsértése kizárólag akkor eredményezhetne felülvizsgálati eljárást is megalapozó, feltétlen hatályon kívül helyezéssel járó eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása - tény- vagy jogkérdés kapcsán - oly mértékben lenne hiányos, hogy abból nem lenne megállapítható, mire alapozta a bíróság a döntését (BKv 1.; BH 2010.117.).

Az indokolási kötelezettség felülbírálatra alkalmatlanságot eredményező elmulasztása miatt az ítélet hatályon kívül helyezése és az eljárt bíróság új eljárásra utasítása szükséges, ha a megállapított tényállás a rendelkező részbeli minősítéshez viszonyítottan nem tartalmazza hiánytalanul az anyagi jogi szempontból releváns tényeket, ezért a bűnösség helytálló megállapítása mellett nem lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy a cselekmény minősítése, ezáltal a kiszabott büntetés törvényes-e (BH 2016.238.).

Az indokolási köteleesség ilyen fokú - a felülvizsgálati eljárásra okot adó - megsértése azonban nem állapítható meg, ha az ügydöntő határozat(ok)ból kitűnik az eljárt bíróság(ok)nak a tényállás megállapításával összefüggő tényfeltáró és értékelő tevékenysége, továbbá az, hogy az érdemi döntésben kifejeződő jogi álláspontját - a bűnösséggel, a minősítéssel, a büntetéssel és/vagy intézkedéssel kapcsolatban - mire alapozta. A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye pedig kívül esik a feltétlen eljárási szabálysértések körén, az tartalmilag az ügydöntő határozat megalapozottságának felülvizsgálati eljárásban meg nem engedett támadása (BH 2013.10., BH 2009.352.).

A Kúria álláspontja szerint az első fokú ítélet a védői érveléssel szemben a kellő részletességgel tartalmazza az I. rendű terhelt terhére megállapított valamennyi cselekmény leírását, és bár tömören, de a törvényi kívánalmaknak megfelelően ad számot a bizonyítékok értékeléséről is.

Minderre figyelemmel a Kúria az alaptalannak bizonyult felülvizsgálati indítványnak nem adott helyet, és a Nagykovácsi Járásbíróság, illetve a Budapest Környéki Törvényszék megtámadott határozatait a Be. 426. §-a alapján hatályukban fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a Kúria - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2017. október 31.

Dr. Csák Zsolt s.k. a tanács elnöke, Dr. Soós László s.k. előadó bíró, Dr. Vaskuti András s.k. bíró

A kiadmány hitelével:
TóthLné

bíróági tisztviselő